

Warszawa-Rzeszów, 29 marca 2013 r.

Informacja sygnalna

WYNIKI BADAŃ GUS

CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW PRZYGRANICZNYCH PRZY ZEWNĘTRZNEJ GRANICY UNII EUROPEJSKIEJ NA TERENIE POLSKI

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W 2012 R.

Zewnętrzna granica Unii Europejskiej na terenie Polski liczy 1 163 km, co stanowi 33% długości granicy państwowej RP. Najdłuższy odcinek przypada na granicę z Ukrainą – 535 km (46%), nieco mniejszy z Białorusią – 418 km (36%) i najmniejszy z Rosją (obwodem kaliningradzkim) – 210 km (18%).

W strefie przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej po stronie polskiej znajduje się 261 gmin. Obejmują one obszar ponad 42 tys. km² (około 13,5% powierzchni Polski), który zamieszkuje ponad 3,2 mln osób (8,4% ludności Polski). Spośród gmin omawianej strefy przygranicznej najwięcej znajduje się w województwie lubelskim – 73 (w tym Biała Podlaska i Chełm), następnie warmińsko-mazurskim – 68 (w tym Olsztyn i Elbląg), podkarpackim – 43 (w tym Przemyśl), podlaskim – 43, pomorskim – 29 (w tym Gdańsk, Gdynia, Sopot) i 5 w województwie mazowieckim.

Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski zdelimitowana została na podstawie umów o zasadach małego ruchu granicznego zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a:

- Gabinetem Ministrów Ukrainy, która weszła w życie 1 lipca 2009 r.,
- Rządem Republiki Białorusi, podpisanej 12 lutego 2010 r.,
- Rządem Federacji Rosyjskiej, która weszła w życie 27 lipca 2012 r.

Strefa przygraniczna – strefa, która nie sięga dalej niż 30 kilometrów od granicy. Jednostki podziału administracyjnego, które mają być uznane za strefę przygraniczną, są określane przez zainteresowane państwa w umowach dwustronnych. Jeżeli część którejkolwiek takiej jednostki jest położona między 30 a 50 kilometrem od linii granicy, uznaje się ją mimo to za część strefy przygranicznej.¹ Strefa przygraniczna obejmuje także obszary wymienione w załączniku do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r.²

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE nr L 405 z dnia 30 grudnia 2006 r., z późn. zm.).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną (Dz.Urz. UE nr L 347 z dnia 30 grudnia 2011 r.).

Mapa 1. Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski^a

^a Na podstawie umów o zasadach małego ruchu granicznego zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a:

- Gabinetem Ministrów Ukrainy, która weszła w życie 1 lipca 2009 r. (DzU nr 66, poz. 555, z dnia 4 maja 2009 r.),
- Rządem Republiki Białorusi, podpisanej 12 lutego 2010 r. (DzU nr 122, poz. 828, z dnia 7 lipca 2010 r.), umowa wymaga ratyfikacji przez stronę białoruską,
- Rządem Federacji Rosyjskiej, która weszła w życie 27 lipca 2012 r. (DzU z dnia 16 lipca 2012 r., poz. 814).

Strefa przy granicy z Rosją obejmuje 39,2% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski, przy granicy z Białorusią – 34,8%, a z Ukrainą – 31,7%. Natomiast jeśli chodzi o ludność zamieszkałą w strefie, to udziały wynoszą odpowiednio: 59,4%, 17,3% i 25,5%.³ Strefa przy granicy polsko-rosyjskiej ma wyjątkowy charakter ze względu na swój obszar, gdyż sięga znacznie dalej niż 30 czy 50 km od granicy.

W końcu 2012 r. w gminach należących do strefy przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski

Dane o podmiotach w rejestrze REGON podano według stanu w dniu 31 grudnia. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

w rejestrze REGON wpisanych było 315,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 7,9% ogółu podmiotów w kraju. W porównaniu z 2011 r. w analizowanej strefie liczba podmiotów była większa o 2,8% (w kraju – o 2,7%).

W gminach strefy przygranicznej w 2012 r. na 1000 ludności przypadło 97,4 podmiotów, czyli poniżej średniej krajowej (103,1). W 2011 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 94,6 i 100,4. Najwięcej podmiotów na 1000 ludności odnotowano w gminach strefy przy granicy z Rosją – 117,6; znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 67,4 i z Białorusią – 67,2 (w 2011 r. odpowiednio: 114,2; 65,9 i 65,1).

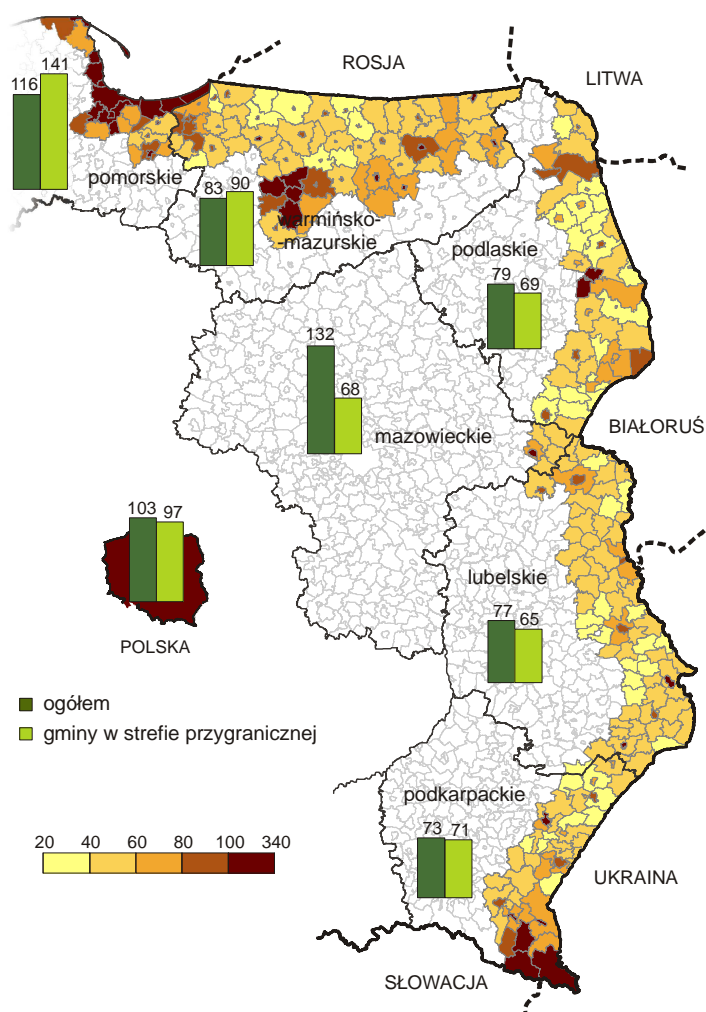
Znaczną większość podmiotów skupia sektor prywatny. W strefie przygranicznej w 2012 r. w sektorze prywatnym było ok. 303,5 tys. podmiotów i stanowiły one 96,3% ogółu podmiotów (w kraju – 96,9%). W porównaniu z 2011 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w gminach strefy przygranicznej była większa o 2,9% (w kraju o 2,8%). W gminach omawianej strefy w sektorze publicznym było ponad 11,6 tys. podmiotów, tj. o 1,5% więcej niż w roku poprzednim, a w kraju o 1,3% więcej.

W ogólnej liczbie podmiotów największy udział miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarówno w gminach należących do strefy przygranicznej – 71,4%, jak i w kraju – 73,4%. W porównaniu z 2011 r. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w strefie przygranicznej było o 1,8% więcej (w kraju o 1,6%).

Na 1000 ludności w gminach omawianej strefy przypadło 69,6 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, podczas gdy w kraju – 75,7 (w 2011 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 68,3 i 74,5). Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadło na 1000 ludności w gminach strefy przy granicy z Rosją – 82,0; znacznie mniej przy granicy z Białorusią – 51,2 i z Ukrainą – 50,7 (w 2011 r. odpowiednio: 80,3; 50,0 i 50,2).

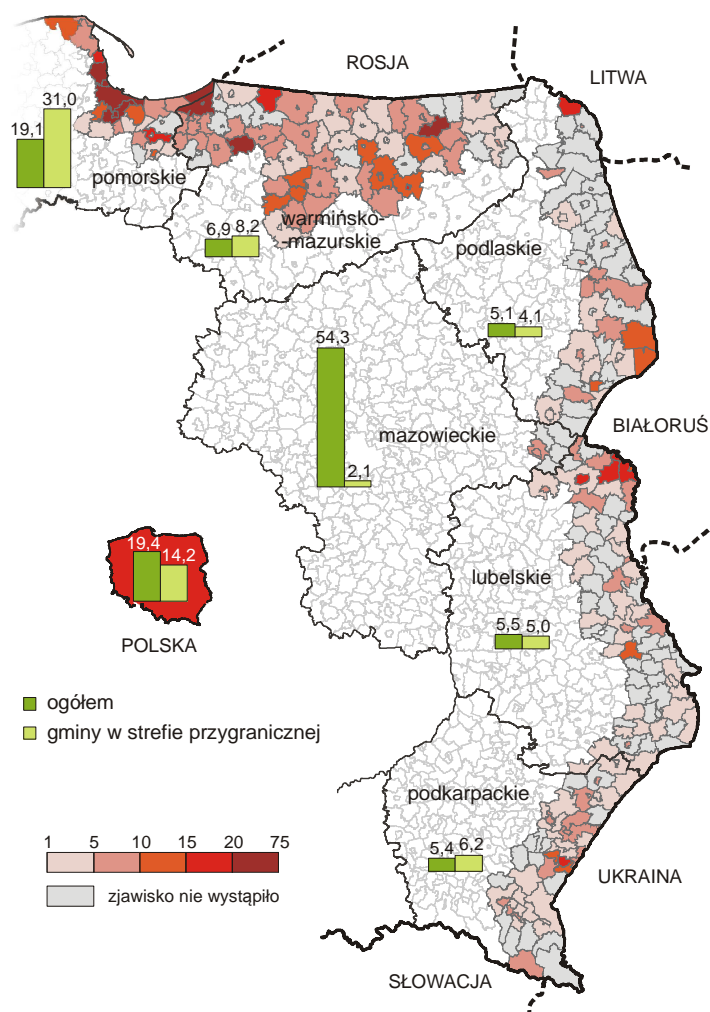
³ W województwie lubelskim 16 gmin leży zarówno w strefie przy granicy polsko-białoruskiej jak i polsko-ukraińskiej. Gminy te stanowią 5,7% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski i 2,2% jej ludności.

Mapa 2. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności według województw i gmin w 2012 r.

W końcu 2012 r. w gminach należących do strefy przygranicznej było 27,5 tys. spółek handlowych, co stanowiło 8,7% ogółu podmiotów gospodarki narodowej w tej strefie (w kraju analogiczny udział wyniósł 8,8%). Spółki handlowe zarejestrowane w gminach omawianej strefy stanowiły 7,9% ogółu zarejestrowanych w kraju. W porównaniu z 2011 r. w gminach należących do strefy przygranicznej wystąpił wzrost liczby spółek handlowych o 6,6%, zaś w kraju o 8,2%. W strefie przy granicy z Rosją i Ukrainą omawianych spółek było o 6,6% więcej niż przed rokiem, a przy granicy z Białorusią o 6,4%. W strukturze spółek handlowych największy udział miały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (84,2%), dużo mniejszy jawne (9,0%) i akcyjne (3,2%). Niewielkim udziałem (łącznie 3,6%) charakteryzowały się spółki partnerskie, komandytowe i komandytowo-akcyjne. Jednak wśród tej grupy spółek odnotowuje się dynamiczny przyrost. W porównaniu z 2011 r. najwięcej przybyło spółek komandytowo-akcyjnych (wzrost o 67,0%), następnie komandytowych (o 22,8%) i partnerskich (o 16,5%).

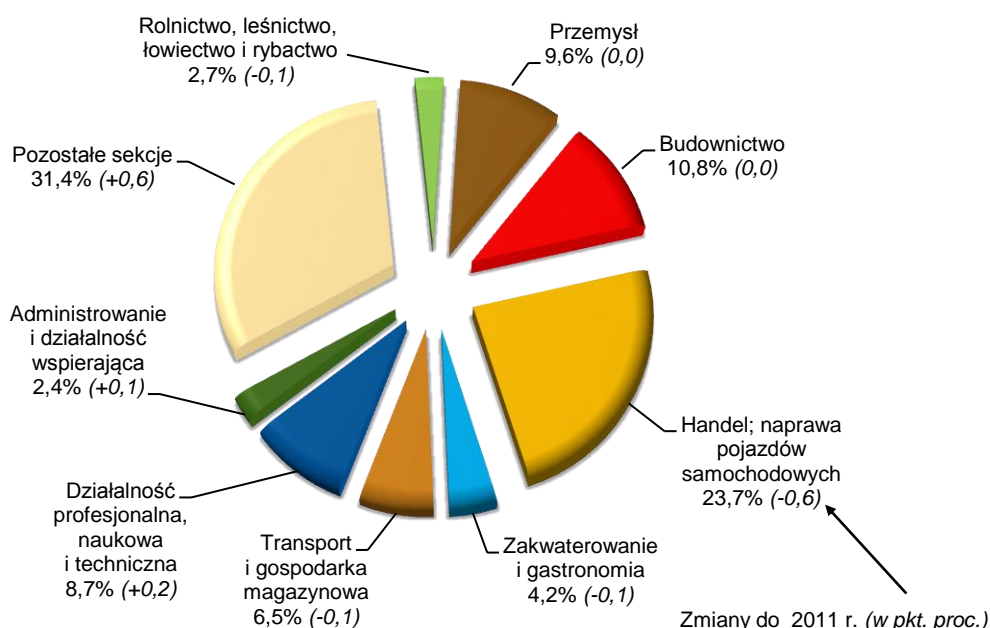
Mapa 3. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności według województw i gmin w 2012 r.

Wśród spółek handlowych ważną rolę odgrywają spółki z udziałem kapitału zagranicznego, których obecność świadczy o atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu. W końcu 2012 r. w strefie przygranicznej spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 16,7% ogółu spółek handlowych, w kraju udział ten był wyższy i wyniósł 21,4%. W porównaniu z 2011 r. spółek z kapitałem zagranicznym zarówno w gminach strefy przygranicznej, jak i w kraju było o 5,3% więcej. Największy wzrost liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego miał miejsce w strefie przy granicy z Ukrainą o 15,9% (przy czym w części tej strefy znajdującej się w województwie podkarpackim wyniósł 20,0%), mniejszy przy granicy z Białorusią o 6,0%, a najmniejszy przy granicy z Rosją o 4,2%. Na 10 tys. mieszkańców w strefie przygranicznej przypadało 14,2 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy w kraju – 19,4 (w 2011 r. odpowiednio 13,5 i 18,4). Najwięcej spółek z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności zanotowano w gminach przy granicy z Rosją – 20,5, a znacznie mniej przy granicy z Białorusią – 5,4 i z Ukrainą – 4,8 (w 2011 r. odpowiednio: 19,7; 5,0 i 4,1).

Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej według rodzaju prowadzonej działalności w gminach strefy przygranicznej, można zauważyć, iż największy udział stanowiły podmioty należące do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 23,7% (w kraju odpowiednio 26,8%), następnie budownictwo – 10,8% (w kraju – 11,9%), prowadzące działalność przemysłową – 9,6% (w kraju – 9,7%) oraz działalność profesjonalną, naukową i techniczną – 8,7% (w kraju – 8,9%).

Wykres 1. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w strefie przygranicznej według sekcji PKD w 2012 r.

Większość analizowanych wskaźników dla strefy przygranicznej kształtowała się na mniej korzystnym poziomie niż dla kraju. Należy jednak zaznaczyć, że sytuacja w strefie przygranicznej była zróżnicowana przy poszczególnych odcinkach granicy. Wyraźnie wyróżnia się ze względu na swój charakter strefa przy granicy z Rosją, w skład której wchodzi duże miasta (Trójmiasto, Olsztyn), a wskaźniki dla strefy przygranicznej w województwie pomorskim są korzystniejsze niż przeciętne w kraju. Pozytywnym zjawiskiem występującym w całej strefie przygranicznej jest rozwój spółek prawa handlowego, w tym zwłaszcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego, szczególnie widoczny w strefie przy granicy z Ukrainą. Może to pozytywnie wpływać na rozwój społeczno-gospodarczy tych obszarów.

Opracował:
Ośrodek Badań Obszarów Transgranicznych i Statystyki Euroregionalnej
Urząd Statystyczny w Rzeszowie
Tel. 17 853 52 10